

Ar mažėjantys pedagogų atlyginimai turės įtakos mokymo kokybei?

Nauji mokslo metai prasidėjo nelinksmai - iš politikų lūpų kasdien pasiekdavo vis naujos žinios, kurios nedžiugino nei pedagogų, nei moksleivių tėvų: biudžetininkams beveik 5 proc. sumažinta bazinė mėnesinė alga, tikslinė dotacija moksleivio krepšeliui finansuoti sumažinta 59 mln. litų, socialinės rūpybos skyriams stinga lėšų socialiai remtinoms šeimoms išmokėti socialinės paramos pinigus...

*“Respublikos” redakcijoje su-
rengtoje ŽALGIRIO NACIONALI-
NIO PASIPRIEŠINIMO JUDEJI-
MO diskusijoje aktualiomis šiuo me-
tu švietimo temomis dalyvavo švieti-
mo ir mokslo viceministras Vaidas
BACYS, Lietuvos švietimo darbuo-
tojų profesinės sąjungos pirmininkas
dr. Aleksas BRUŽAS, Vilniaus “Ry-
to” vidurinės mokyklos direktorė Ra-
munė RIMKUVIENĖ, Aktyvių ma-
mų sambūrio atstovė Rasa PAULA-
VIČIENĖ, gausių šeimų bendrijos
“Vilniaus šeimyna” vadovė Angelė
KOSTOGRIZIENĖ ir mama bei pe-
dagogė Jūratė RATAUTIENĖ. Dis-
kusijos dalyvius kalbino žurnalistė
Aida VALINSKIENĖ.*

**A.VALINSKIENĖ: Kaip ma-
note, ar šiemet Rugšėjo 1-ąją
nuotaika mokyklose buvo šven-
tiška?**

VBACYS: Sakyčiau, šiuo metu pereiname siek tiek į kitą būsena - prasideda naujas etapas, nauji darbai, o su naujais darbais ateina ir naujos problemos. Tačiau man, 14 metų mo-kykloje pradirbusiam mokytoju, tai visada būdavo šventė, nes būtent tą dieną sugėdavoai tam tikra prasme atsiriboti nuo problemų, kurios slėgdavo kiekvienais metais.

**A.VALINSKIENĖ: Ar ma-
note, kad šiuometinės problemos pe-
dagogams nebus skaudesnės?**

VBACYS: Galiu labai drąsiai pa-sakyti, kad šiuometinės problemos tikrai labai panašios į ankstesnes ir visiškai neneigsiu, kad tik prieš ke-letą metų Lietuvos švietimo darbuo-tyjų profesinė sąjunga iškovojė pe-dagogams tuos didesnius atlygini-mus. Tuo tarpu kai aš atėjau moky-tojais ir iki pat 2004 m. mokytojų algos tikrai nebuvo didėlis, palyginti su kitų sričių specialistų algomis.

A.BRUŽAS: Iš tikrųjų Rugšėjo 1-oji yra šventė - linksminiu vien iš-girdus, kad tai yra Žinių diena. Iš kitos pusės, kaip profesinės sąjun-gos atstovas niekada negaliu kalbėti, kad švietimo sistemoje viskas yra gerai. Tačiau dabartinėje situacijoje mes nesame nuskriausti. Kur kas labiau mane liūdina dėl įvairių prie-žasčių - mokyklų tinklo pertvarkos, pedagogų skaičiaus mažinimo - ky-lantys vidiniai konfliktai, kurie dras-ko kolektyvus. Kitaip sakant, mes tvarkome tą materialinę padėtį, ta-čiau ateina toks laikas, kai pradeda-me draskyti kolektyvus. O kada tai vyksta - liūdna. Kolektyvo konfliktai atsiliepia vaikams, tokiose kolek-tyvuose dingsta kūrybiškumas, ge-ras, darnus klimatas. Reta pedago-gų, kurie tokioje situacijoje gali su-sivaldyti. Ne krizinėje - nekalbėki-me apie krizę. Krizę mes darome patys. Per 6-8 mėnesius su valsty-bės mastu vykstančiomis permaino-mis žmogus susitaiko, tampa rames-nis ir pradeda galvoti, kaip išgyven-ti. Paskui jau sumaištį kasdieniame gyvenime keliamo mes patys.

A.VALINSKIENĖ: Galvoti bene labiausiai dabar tenka mokyklų vadovams - mokytojų atlyginimai sumažinti, mokinio

krepšelis apkarpytas. Kaip jiems verstis?

R.RIMKUVIENĖ: Yra patvir-tinta nauja darbo apmokėjimo tvar-ka, todėl galvoti daug netenka - ten jau sumažinti koeficientai. Tad ma-žėja krepšelis, mažėja koeficientas, mažėja atlyginiams. Tai jau yra tau-pymas. Būtų galima sutaupyti dar daugiau. Pavyzdžiui, nuolatinė va-dovėlių kaita: pasikeičia du skaičiai ir jau leidžiamas naujas vadovėlis. Tokie dalykai yra netikslingi. Ta-čiau tas mūsų taupymas yra labai suvaržytas - turime tam tikrus rė-mus. Jeigu sutaupau vadovėlių sąs-kaite, negaliu tų pinigų perkelti ten, kur man reikia - skirti darbo apmo-kėjimui, jei mokytojas dirba daug ir puikiai. Jei sutaupiusi galėčiau per-kelti tuos pinigus darbo apmokėji-mui, galbūt mokytojams tas tau-pymas nebūtų toks skausmingas.

A.BRUŽAS: Senais laikais mes diskutavome ir barėmės dėl šių da-lykių, griežtai reikalavome, kad būtų įvestos tos vadinamosios eilutės, kad ugdymo procesas nežlugtų. Jeigu yra pinigų - reikia padėti moky-tojui, tačiau mes manome, kad turi būti aukšto lygio kvalifikacijos kė-limas, neturi trūkti vadovėlių, kad mokytojams nereikėtų kopijuoti. Tačiau dabartiniu metu dar nėra tos kitos eilutės tokios didelės, kad mo-kyklų vadovai galėtų laisvai jomis operuoti. 2002-2003 m., kai tokia tvarka buvo įvedama, trūko lėšų at-lyginimams, buvo krizė, tad sistema buvo būtina sureguliuoti, kad ugdymo procesas būtų stabilus. Dabar tų eilučių skaičius plečiamas.

R.RIMKUVIENĖ: Jūs jau kal-bate apie tai, kad nepasitikima va-dovais - jeigu jiems leisi reguliuo-ti eilutes, jie sužlugdys ugdymo pro-cesą. Nėra taip. Aš, kaip mo-kyklos vadovė, viduje geriau ma-tau, kur man reikėtų pinigų. Ir ne vadovais tai sprendžia - yra moky-klos taryba. Ji ir galėtų nuspręsti, kaip tą mokinio krepšelį paskirs-tyti. Dabar man gailla, kai lieka tam, tikri pinigai, ir aš jų panaudooti ne-galiu, o išleisti tik tam, kad būtų išleista, man sąžinė neleidžia.

R.PAULAVIČIENĖ: Aš tik noriu pasakyti, kad labai apmaudu, kai turi tris vaikus ir kasmet perki tris vadovėlius, o pavasarį jie juos,

gų, vokiečių kalbų vadovėlius. Ne-žinau, kaip kitose mokyklose, bet mes nuolatos susiduriame su ta pro-blema, kad tėvai pasibaigę reikala-vimais kasmet perkiti naujus užsienio kalbų vadovėlius. Ir faktas tas, kad jei mano šeimoje yra penktokas, septintokas ir devintokas, jie negali naudotis tais pačiais vadovėliais be-simokydami netgi toje pačioje mo-dovėlių kaita: pasikeičia du skaičiai ir jau leidžiamas naujas vadovėlis. Tokie dalykai yra netikslingi. Ta-čiau tas mūsų taupymas yra labai suvaržytas - turime tam tikrus rė-mus. Jeigu sutaupau vadovėlių sąs-kaite, negaliu tų pinigų perkelti ten, kur man reikia - skirti darbo apmo-kėjimui, jei mokytojas dirba daug ir puikiai. Jei sutaupiusi galėčiau per-kelti tuos pinigus darbo apmokėji-mui, galbūt mokytojams tas tau-pymas nebūtų toks skausmingas.

R.PAULAVIČIENĖ: Jeigu šeimoje yra trys besimokantys vai-kai, yra trys anglų kalbos vadovė-liai, kiekvienas jų kaimuoja po 70 litų, ir dar apie 50 litų kaimuojan-čios pratybos. Ir taip - kasmet.

R.RIMKUVIENĖ: Mūsų mo-kykloje yra kiekvieno dalyko me-mas nebūtų toks skausmingas. **A.BRUŽAS:** Senais laikais mes diskutavome ir barėmės dėl šių da-lykių, griežtai reikalavome, kad būtų įvestos tos vadinamosios eilutės, kad ugdymo procesas nežlugtų. Jeigu yra pinigų - reikia padėti moky-tojui, tačiau mes manome, kad turi būti aukšto lygio kvalifikacijos kė-limas, neturi trūkti vadovėlių, kad mokytojams nereikėtų kopijuoti. Tačiau dabartiniu metu dar nėra tos kitos eilutės tokios didelės, kad mo-kyklų vadovai galėtų laisvai jomis operuoti. 2002-2003 m., kai tokia tvarka buvo įvedama, trūko lėšų at-lyginimams, buvo krizė, tad sistema buvo būtina sureguliuoti, kad ugdymo procesas būtų stabilus. Dabar tų eilučių skaičius plečiamas.

**A.VALINSKIENĖ: Viceminis-
tre, žinojote apie šią problemą?**

VBACYS: Mokykloje, kurioje dirbau iki pradėdamas darbą minis-terijoje, mes sprendavome šį klau-simą viduje. Manychiau, kad reikėtų tokio ramaus pokalbio, gal pamo-kyti kai kurias mokyklas, kaip pa-siplanuoti. Negali būti taip, kad man labiau patinka tas vadovėlis ir aš noriu mokyti iš jo. Mes turime susitarti. Jei istorijos vadovėlis, mes jį perkame mažiausiai tre-jiems, jei anglų kalbos - mažiausiai dvejimais metams. Ir taip pinigų susitaupe. Be abejo, jeigu moky-kloje mokytojai labai dideli indivi-dualistai ar nenori kalbėtis, yra sunku. Tačiau aš manau, kad raci-onaliai naudojant lėšas, tikrai gali-ma apsirūpinti vadovėliais nepr-ašant, kad juos pirktų tėvai.

R.PAULAVIČIENĖ: Aš tik noriu pasakyti, kad labai apmaudu, kai turi tris vaikus ir kasmet perki tris vadovėlius, o pavasarį jie juos,

puikiausios kokybės, padeda į len-tyną, nes išmesti nekyla ranka.

R.RIMKUVIENĖ: Šito nei ministerija, nei kas kitas negali re-glamentuoti, nes mokytojo valia pasirinkti. Tai lemia mokyklos vi-daus tvarka, vidaus kultūra, susi-tarimas tarp mokytojų.

A.KOSTOGRIZIENĖ: Mes, kaip organizacija, atstovaujanti gausių šeimų interesams, Vilniaus miesto švietimo skyriui ir merui siūlėme inicijuoti diskusiją ir pa-siekti kažkokį susitarimą, nes tai tikrai šokiruoja. Vadovėliams pir-čiai reikia daug pinigų. Tačiau nieko iki šiol nebuvo pasiekta - nėra nei įstatymo, nei kokio nutarimo. Kar-tais mokytojas, nuoširdžiai dirban-tis savo darbą, gal ir gero norėda-mas verčia, rekomenduoja ar siūlo įsigyti vieną ar kitą mokyimo pri-emonę. Tačiau visa tai kaimuoja.

J.RATAUTIENĖ: Gal daugiau mokytojų geranoriškumo reiktų, kad jie kalbėtų su tėvais, ieškotų išeičių, kaip padaryti, kad vaikams būtų geriau, o tėvams - pigiau.

VBACYS: Aš tikrai tikiu mo-kytojų gera valia, kad jie kalbėsi-s su tėvais ir spręs šią situaciją kie-kvienos mokyklos viduje. Buvo toks laikas, kai turėjome tam tikrą perteklių ir galėjome mažiau tartis. Dabar dabar toks laikmetis, kad vi-siems yra sunku. Mažėja mokytojų atlyginimai, mokinio krepšelis, tė-

vų atlyginimai. Tačiau ministerija neatvažiuos, nesureguliuos ir ne-reglamentuos, kaip konkrečioje si-tuacijoje konkrečioje mokykloje elgtis. Reikia kalbėtis ir tartis, pla-nuoti ir skaičiuoti, kur kam ko la-biau reikia. Jeigu mes norime tech-nologijų kabinete išmokyti vaikus, bet praktika parodė, kad vis tiek kai kuriose mokyklose tėvai pirkdavo, o kitos susitvarkydavo be tėvų pa-galbos. Švietimo ir mokslo minis-terija nėra ta institucija, kuri turi užsiimti gaudymu, kas ką ne taip padarė - mes turime kurti erdvę, kur žmonės galėtų daryti tam ti-krus procesus. Šiandien drąsiai ga-liu pasakyti, kad tos vadinamosios “žirklės”, kurias turi visi biudžeti-ninkai, kelia man daug nerimo. Pro-blemiška tai bus ir vadovams.

R.PAULAVIČIENĖ: Man įdo-mu, kaip mokyklų vadovai spręs at-lyginimų mažėjimo papildomam ug-dymui ir auklėjamosioms klasėms pro-blemą? Nežinau, kiek tai oficialu, bet teko girdėti, kad planuojama suma-zinti pinigų mokytojas, turintiems auklėjamąsias klases ir gaunantiems priedus už papildomą ugdymą.

R.RIMKUVIENĖ: Naujoje apmokėjimo tvarkoje yra konkre-čiai tarifikuojamas valandos - tam skiriama nuo 3 iki 5 valandų.

VBACYS: Galiu iš savo prakti-kos pasakyti - mokykloje mes per-

tais kriterijais, o ne emocijomis... Man, kaip viceministrui, būtų leng-viau, jei būtų nustatyti visiems vienodi koeficientai, nes aš puikiai suprantu, kiek man papildoma rei-kės dirbti priėmus šitą sprendimą. Vadovėlių pavyzdys puikiai parodo: buvo nustatyta tvarka, kad negali-kepti blynus, o tam reikia miltų, pieno, sviesto, tačiau žinome, kad mūsų klasėje yra daug socialiai remtinų vaikų, neverskime jų pirkti produktų. Jeigu mes tą priemonę naudojame ugdymo procese, da-bartinė tvarka leidžia mokyklai pa-čiai ją pasirūpinti. Aš tikiu mokyklų bendruomenių sveiku protu.

A.VALINSKIENĖ: Kokią įtaką mokytojų darbai ir ugdymo kokybei turės mažėjantys pedagogų atlyginimai?

R.RIMKUVIENĖ: Atlyginimas yra subtilus klausimas. Bet sutikite, kad mokytojas mokytojui nelygu. Yra mokytojas, kuris nuo pirmos iki paskutinės minutės ir po pamokų išeičių, kaip padaryti, kad vaikams būtų geriau, o tėvams - pigiau.

VBACYS: Aš tikrai tikiu mo-kytojų gera valia, kad jie kalbėsi-s su tėvais ir spręs šią situaciją kie-kvienos mokyklos viduje. Buvo toks laikas, kai turėjome tam tikrą perteklių ir galėjome mažiau tartis. Dabar dabar toks laikmetis, kad vi-siems yra sunku. Mažėja mokytojų atlyginimai, mokinio krepšelis, tė-

nai klasės auklėtojų atsiskėmė. Mokytojas daro savo darbą - veda pamokas ir gauna už tai atlyginimą. Mokytojas turi daryti savo darbą - kokybiškai vesti pamokas. Atsirado kuratoriai, kurie taip pat turi daryti savo darbą. Aš galvoju, kad galima būtų sprendimų rasti, gal ir netradi-tenių, nestandardinių. Turime bendrą tikslą - kad vaikui būtų geriau. Rei-kia ieškoti įvairesnių formų.

A.VALINSKIENĖ: O kas laukia mokinių popamokinės veiklos? Ar mažėjant mokytojų atlyginimams jie norės su mokiniais užsiiminėti papildomai?

R.RIMKUVIENĖ: Reikia su-krasti, kad dabar sunku visiems. Aš nemanau, kad mokytojai prasi-čiau dirbs, nes jų atlyginimai su-mažėjo. Kiekvienas gali spyriotis, kad jam yra blogai.

Manau, kad mokytojai ir norės, ir galės dirbti su moksleiviais po pamokų, kaip dirbo ir iki šiol. Atly-ginimai sumažinti ne tik mokyto-jams - ir vadovams, ir aplink dirban-tiems kitų specialybių žmonėms. Mokytojai pastaruoju metu nebebu-vo vieni mažiausiai uždirbančių.

A.BRUŽAS: Faktas tas, kad Pedagogų profesinės sąjungos pas-tangomis mokytojų atlyginimai pastaruoju metu buvo padidėję apie 60 proc.

A.VALINSKIENĖ: Pasaulio banko ekspertai seniai patei-

kė savo išvadą dėl Lietuvos švietimo sistemos: netobula, mokytojų per daug, atlyginimai per dideli. Tai tiesa?

VBACYS: Nei Pasaulio bankas, nei dar kas nors negali mums pa-sakyti, kad pas mus ko nors per daug ar per mažai. Jie daro savo išvadą, o mes patys turime ne nuspręsti, ko mums reikia, kiek mums reikia ir kaip mes tvarkomės. Tad pasakysiu labai paprastai ir aiškiai: matyt, yra rajonų ar savivaldybių, kur mokyklų tinklas yra per tankus. Tačiau kai kur tinklas dabar sutvar-kytas taip, kad liko tam tikrų “sky-lių”. Kas nedirba, tas neklysta. Svarbiausia nebijoti pripažinti, kad mes padarėme klaidą, ir sutvarkyti šią situaciją.

Kitas dalykas - aš nemanau, kad vien ekonominis efektyvumas turi lemti mokyklų tinklo optimizavimą. Yra ir kitų veiksnių, dėl kurių mes turime susitarti. Be to, mums turi rūpėti dar ir tai, kad mokytojas už-dirbtų padoriai, kad vienas iš mo-tyvų jam eiti į darbą būtų ir alga.

R.RIMKUVIENĖ: Svarbu ir tai, kad mokytojas būtų socialiai ap-saugotas. Kol kas to nėra. Mokiniai kalba apie savo teises - jie jas gerai žino. O mokytojas teisių neturi. Mo-kinyms gali jį pastumti, apsaukti, vi-sai išvadinti, o mokytojas bejėgis. Vaikų psichologija paprasta: gali da-ryti ką noriu, o jie nieko padaryti ne-gali. Mes dar nesame tokia sąmonin-ga tauta, kad mūsų vaikai suovektų, jog kažką turi daryti, nei reikia, o ne todėl, kad kitaip gaus per galvą.

A.BRUŽAS: 1996 m., kai Tarp-tautinis valiutos fondas padiktavo savo sąlygas ir į Lietuvą ėmė ateiti pinigai mokyklų renovacijai, buvo iš oficialių tribunų pasakyta, kad rei-kalaujama mokytojų skaičių suma-zinti 30 tūkst. Tuo metu jų buvo 51 tūkst. Dabar yra 38 tūkst. mokyto-jų. Tad galime suprasti, kur eina mo-kymo kokybė. Mūsų įpratimas tai vie-niems, tai kitiems tarnauti pada-ro tokį negerą darbą. Reikia galvoti savo galvą.

VBACYS: Mokyklų tinklas pertvarkomas vadovaujantis tam tikrais kriterijais, nustatytais savi-valdybėms. Aš neneigiu, kad gali-ma diskutuoti, tačiau yra racionalių dalykų: jeigu 5 km atstumu yra dvi vidurinės mokyklos ir kiekvienoje jų sėdi po penkis penktokus, ar ne-būtų protinga padvigubinti moky-tojų algą, geriau aprūpinti vieną mokyklą? Reikia konkrečioje situ-acijoje konkrečiai žiūrėti. Aš visuo-

met sakau: jeigu tu nieškai spren-dimų, tu jų nerasi. Tad šiuo sunkiu laiku yra svarbiausia išmokti rami-ai šnekėtis, nes alternatyvų šne-kėjimui šiandien nėra.

R.RIMKUVIENĖ: Bet ar nor-mali situacija, kai mieste yra dvi mokyklos, vienoje mokosi 900 vai-ky, kitoje - 600, ir jas skiria tik gat-vė, o abi jos išlaikomos? Čia aš lo-gikos nesurpantu.

A.BRUŽAS: Pasulyje švjeti-mas nėra konkurencijos subjektas ar objektas, iš to niekas pelno ne-gauna. Niekuo nekaltas vaikas, kad jis gimė kaime, kur konkurencijos niekad nebus. Kai kurios privačios mokyklos gauna valstybinį finansavi-mą ir dar renka po 300-400 litų iš moksleivių tėvų. Duokite bet kuriai valdiškai mokyklai tokį finansavimą, ir visi versis į tą mokyklą, geriau-sius specialistus galės samdyti.

Pas mus, mažoje valstybėje, pri-valu, kad būtų visose mokyklose viskas daroma aukštu lygiu, nes ki-taip mūsų maža valstybė toje Euro-poje neišsilaikys. Didelėje valsty-bėje pakanka turėti intelektualų centruokl, o pas mus turi būti 10-12 proc. išsilavinusių žmonių daugiau nei tose valstybėse. Vadovams tai reikėtų suprasti. Nesvarbu, kad da-bar sunkmetis, kad didinsime tas mokyklas. Ateis laikas - vėl maži-mas mokyklas, klases.

VBACYS: Lygios galimybės nėra lygiava. Mūsų vaikai skirtingi. Pavyzdžiui, Suomijoje, kur švietimo rezultatai geriausi, toje pačioje mo-kykloje vienoje klasėje sėdi 12 vai-ky, o kitoje - 42. Kodėl? Ten, kur 42, - vaikai iš kaimiškų vietovių, ku-riems reikalinga materialinė bazė ir kt. Klasėje, kur yra 12-15 mokinių, mokosi vaikai iš gana intelektualios pramonės rajono, kuriems reikalin-gas socialinis bendravimas.

A.BRUŽAS: Kol mokinio kre-pšelis turi būti apskaičiuotas re-miantis tam tikrais kriterijais. Pa-vyzdžiui, ar vaikų tankumas rajone turi negerą darbą. Reikia galvoti savo galvą.

VBACYS: Ne ką mažesnis pro-blema už tą, kad žmonės išvyksta į užsienį, - ir kaimiškų regionų tuš-tėjimas. Aš visuomet sakau: jei ga-lėms mūsų žmonės igis išsilavinimą užsienyje ir grįš, tai yra gerai. To-dėl turime galvoti, kaip tuos žmo-nes čia sugražinti. Labai svarbu, kad žmones emigruoti, jei jau jie turi spręsti vadovas, atsivėlgdamas į konkrečią situaciją ir pasitaręs su mokytojas. Šioje vietoje aš nesu-reikšminčiau reglamentavimo iš viršaus.

A.BRUŽAS: Visų pirma mes privalome sudaryti sąlygas. Kai bus suformuotas normalus mokinio krepšelis, tada į darbą pedagogai ga-lės mokyti žiūrėti kūrybiškai.

A.VALINSKIENĖ: Oficialiai teigiama, kad kasmet mažėja mokinių, nuo 1996 m. maždaug 14 tūkst. sumažėta mokytojų, nuo 2002 m. uždaryta maždaug trečdalis mokyklų. Kuo tai gresia Lietuvai?

R.PAULAVIČIENĖ: Kiekvie-noje normaliai socialiai veiksnioje valstybėje bet kokiomis sąlygomis - karas, badas, maras - visada bu-vo tam tikrų sričių, kurios buvo belie-čiamos. Mūsų valstybėje nėra įvar-dytos tos sritys, kurios turi būti tabu tol, kol ateis visiškasis badas. Vaikai, seneliai turi būti neliečiami, nes se-nelių atveju elgiamės ne kaip žmo-nės, o kaip žvėrys, o bent kažkiek skriausdami vaikus mes patys sau kasame duobę ir patys save naikina-me. Tuo tarpu dabar Lietuvoje išmo-kos vaikams nuimamos, mokinio krepšelis mažinamas, žmonių paja-mos drastiškai mažėja.

R.RIMKUVIENĖ: Šiuo metu mokytojų pasūla yra labai didelė...

R.PAULAVIČIENĖ: Džiugi žinia - šiais metais naujagimių gi-mė 3 tūkst. daugiau, esame vienin-telė šalis Europoje, kurioje per šiuos metus santykinai procentiš-kai išaugo gimstamumas.

A.BRUŽAS: Lietuvoje žmonių per šiuos metus gimė 16 tūkst. dau-giau, negu mirė, - geriausia stati-stika Europos Sąjungos valstybėse.

R.PAULAVIČIENĖ: Tad tikė-tina, kad po 6 metų reikės bent jau 3 tūkst. papildomų vietų mokyklose.

A.BRUŽAS: Tačiau dabar labai daug žmonių išvažiuoja iš Lietu-vos, išvažiuoja 30-mečiai, 40-me-čiai, kartu išsiveža vaikus. Tad tie 3 tūkst. gimusiųjų yra juokas.

A.VALINSKIENĖ: Ar turi-me džiaugtis tuo, kad žmonės išvažiuoja, išsiveža vaikus ir mums nereikės jiems papildomų vietų mokyklose?

A.KOSTOGRIZIENĖ: Čia nieko nepastogarsis: žuvis ieško kur giliau, žmogus - kur geriau. Šios teisės iš jų neatimsi.

A.BRUŽAS: Kol valstybė pa-gal užimamą vietą visuomenėje ir svarbą neįvertins kiekvienos spe-cialybės, tų neįvertintų specialybių atstovai bėgs iš čia. Kaip sutvarkyti? Visi dabar išbalansuoti. Mes, pavyzdžiui, pedagogai, jau priartė-jome finansiskai prie tos vietos, kur turime būti. Tačiau kiti - toli gražu ne.

A.VALINSKIENĖ: Tačiau jei išvažiuos mokytojai, moki-niai, tai kas laukia Lietuvos?

A.KOSTOGRIZIENĖ: Liks pensininkai...

R.PAULAVIČIENĖ: Beje, prognozuojama, kad 2030 m. vie-nam dirbančiam žmogui teks du pensinio amžiaus žmonės...

VBACYS: Ne ką mažesnis pro-blema už tą, kad žmonės išvyksta į užsienį, - ir kaimiškų regionų tuš-tėjimas. Aš visuomet sakau: jei ga-lėms mūsų žmonės igis išsilavinimą užsienyje ir grįš, tai yra gerai. To-dėl turime galvoti, kaip tuos žmo-nes čia sugražinti. Labai svarbu, kad žmones emigruoti, jei jau jie turi spręsti vadovas, atsivėlgdamas į konkrečią situaciją ir pasitaręs su mokytojas. Šioje vietoje aš nesu-reikšminčiau reglamentavimo iš viršaus.

A.BRUŽAS: Visų pirma mes privalome sudaryti sąlygas. Kai bus suformuotas normalus mokinio krepšelis, tada į darbą pedagogai ga-lės mokyti žiūrėti kūrybiškai.

A.VALINSKIENĖ: Oficialiai teigiama, kad kasmet mažėja mokinių, nuo 1996 m. maždaug 14 tūkst. sumažėta mokytojų, nuo 2002 m. uždaryta maždaug trečdalis mokyklų. Kuo tai gresia Lietuvai?

R.PAULAVIČIENĖ: Kiekvie-noje normaliai socialiai veiksnioje valstybėje bet kokiomis sąlygomis - karas, badas, maras - visada bu-vo tam tikrų sričių, kurios buvo belie-čiamos. Mūsų valstybėje nėra įvar-dytos tos sritys, kurios turi būti tabu tol, kol ateis visiškasis badas. Vaikai, seneliai turi būti neliečiami, nes se-nelių atveju elgiamės ne kaip žmo-nės, o kaip žvėrys, o bent kažkiek skriausdami vaikus mes patys sau kasame duobę ir patys save naikina-me. Tuo tarpu dabar Lietuvoje išmo-kos vaikams nuimamos, mokinio krepšelis mažinamas, žmonių paja-mos drastiškai mažėja.

VBACYS: Ne ką mažesnis pro-blema už tą, kad žmonės išvyksta į užsienį, - ir kaimiškų regionų tuš-tėjimas. Aš visuomet sakau: jei ga-lėms mūsų žmonės igis išsilavinimą užsienyje ir grįš, tai yra gerai. To-dėl turime galvoti, kaip tuos žmo-nes čia sugražinti. Labai svarbu, kad žmones emigruoti, jei jau jie turi spręsti vadovas, atsivėlgdamas į konkrečią situaciją ir pasitaręs su mokytojas. Šioje vietoje aš nesu-reikšminčiau reglamentavimo iš viršaus.

Vaidas BACYS
Švietimo ir mokslo viceministras

▣ Joks Pasaulio bankas negali mums pasakyti, kad pas mus kažko per daug ar per mažai

Dr. Aleksas BRUŽAS
Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos pirmininkas

▣ Mūsų įpratimas nuolat kam nors tarnauti daro blogą darbą - reikia galvoti savo galva

Ramunė RIMKUVIENĖ
Vilniaus “Rytas” vidurinės mokyklos direktorė

▣ Blogai, kai mokytojui, nes skriausdami atiduoda visą save, negali niekaip atlyginti

Rasa PAULAVIČIENĖ
Aktyvių mamų sambūrio atstovė

▣ Vaikai turi būti neliečiami, nes skriausdami vaikus patys sau kasame duobę

Angelė KOSTOGRIZIENĖ
Gausių šeimų bendrijos “Vilniaus Šeimyna” vadovė

▣ Čia nieko nepadarysi: žuvis ieško kur giliau, žmogus - kur geriau, ir šios teisės neatimsi

Jūratė RATAUTIENĖ
Mama ir pedagogė

▣ Pedagogai turėtų galvoti, kaip padaryti, kad vaikams būtų geriau, o tėvams - pigiau

3-iajį Rugsėjo

1655 m. caras Aleksejus Michailovičius pasiskelbė didžiuoju Lietuvos, Baltarusijos, Voluinės ir Podolės kunigaikščiu. 1887 m. Starkonyse, Kupiškio rajone, gimė dailininkas, literatas Kazys Šimonis.

1907 m. Akmenėje gimė režisierius, aktorius Juozas Miltinis.

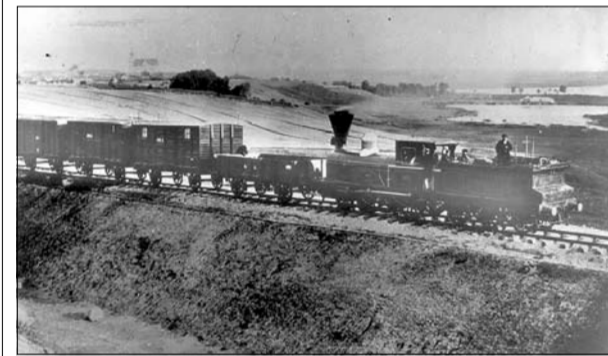
1988 m. Baltijos pajūryje Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis ir "žalieji" surengė akciją "Baltijos apkabinimas".

1993 m. užsienio lietuvių kunigų lygos iniciatyva į Vilnių atskraidinta pusantro metro aukščio medinė švenčiausiosios Mergelės Marijos statula, kuri 39 metus užsienio lietuviams buvo Lietuvos būsimo išlaisvinimo simbolis. Statulą, pašventintą popiežiaus Jono Paulio II vizito Lietuvoje metu, priglaudė Šiluvos bažnyčia.

Eltos, LRS ir redakcijos archyvo nuotr.

4-ąją Rugsėjo

1860 m. 12 val. 45 min. iš Daugpilio į Vilnių atvyko pirmasis garvežio tempiamas traukinys.

1991 m. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba priėmė patikslintą Lietuvos herbo - Vyčio etaloną. Autorius - dailininkas Arvydas Každailis.

1993 m. popiežius Jonas Paulius II pradėjo savo ganytojišką kelionę po Lietuvą, kuri truko penkis dienas.

5-ąją Rugsėjo

1557 m. Pasvalyje pasirašyta Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Livonijos ordino sutartis, kuria buvo patvirtintos sienos tarp abiejų valstybių.

1898 m. Kaune gimė Stasys Lozoraitis, Lietuvos diplomatas, buvęs pasiuntiniu Berlyne, Vatikane ir Romoje.

1989 m. po 43 metų pertraukos Telšiuose pradėjo veikti Kunigų seminarija. Į pirmąjį jos kursą buvo priimti 23 klierikai - visi iš Zemaitijos.

6-ąją Rugsėjo

1917 m. Vilniuje pasirodė pirmasis "Lietuvos aidas" numeris, redaktoriumi oficialiai buvo pristatomas Antanas Smetona, o faktiškai šį laikraštį redagavo Petras Klimas. "Lietuvos aidas" ėjo tris kartus per savaitę, turėjo du iliustruotus priedus "Liuosoji valanda" ir "Mūsų ūkis".

1991 m. po nepavykusio rugpjūčio pučo TSRS pripažino Lietuvos suverenitetą.

2000 m. Vyriausybės nutarimu dalis buvusių sovietų KGB komplekso pastatų Vilniuje paskelbti kultūros paminklais.

7-ąją Rugsėjo

1991 m. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas nutarė paskirti Stasį Lozoraitį Lietuvos Respublikos ambasadoriumi Jungtinėse Amerikos Valstijose (JAV). Į Vilnių atvyko 50 asmenų JAV Kongreso delegacija. Lietuvos Respublikos nepriklausomybę pripažino Afganistanas, Bangladešas, Kinija, Peru ir Senegalas.

1995 m. Taline susitikę Estijos, Latvijos ir Lietuvos prezidentai patvirtino savo valstybių nuostatą kuo greičiau įstoti į NATO.

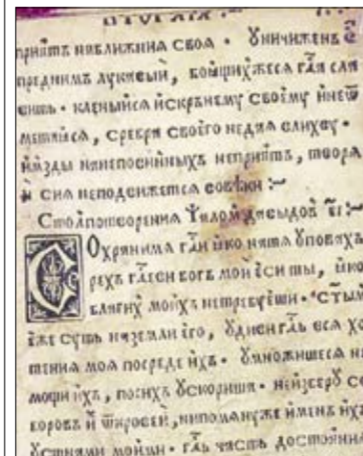
8-ąją Rugsėjo

1430 m. Vilniaus katedroje turėjo įvykti Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto karūnavimas, bet Vytautui ir LDK savarankiskumui priešiška Lenkijos grupuotė plėšikiškai pagrobė per Lenkijos žemes į Lietuvą vežamą karūną ir karūnacijos dokumentus.

1992 m. Lietuvos krašto apsaugos ministras Audrius Butkevičius ir Rusijos gynybos ministras Pavelas Gračovas Maskvoje pasirašė Lietuvos ir Rusijos sutartį dėl Rusijos kariuomenės išvedimo iš Lietuvos teritorijos iki 1993 m. rugpjūčio 31 d.

9-ąją Rugsėjo

1522 m. Vilniuje išspausdintas pirmasis spaudinis - "Mažoji kelionių knygelė".

1995 m. Kryžių kalne susirinko tikintys Lietuvos jaunimas (arti 10 tūkstančių) ir su Prancūzijos, Šiaurės Airijos, Ispanijos bei Vokietijos jaunuoliais per televizijos tiltą galėjo tiesiogiai bendrauti su popiežiumi Jonu Pauliumi II tarptautinio renginio "EurHope", vykusio Italijos mieste Lorete, metu.

ŽALGIRIS

Nr. 26

Ko reikia, kad lietuviai didžiutęsi galintys gyventi ir išgyventi Lietuvoje, o ne dantų ieškoti laimės į kitus pasaulio kraštus? Šįkart ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO manijesto leiginiai tapo klausimais šiauliėčiui menininkui M.GAUBUI.

- MŪSŲ valstybė Europos Sąjungoje - Europos tautų sąjungos narė, JŲ valstybė baigia išnykti unitarinės Europos katilė.

- Bet kokios sąjungos vienas esminių požymių ir yra bendrų taškų ieškojimas. O tie bendri taškai ir suvienodina skirtingų tautų žmones, sulieja juos į viensą masę. Ar mes priklausėme Tarybų Sąjungai, ar priklausysime Europos Sąjungai, ta sąjunga ir reikš supanašėjimą su kitomis jos narėmis. Jei Lietuvos žmonės nenorėjo tvarkytis savarankiškai, o išreiškė valią stoti ir kažkokią sąjungą, tai nuo pat pradžių jau ir buvo aišku, kad suvienodėsimė, prarasime savąjį "aš", būsime priversti kažką perimti iš kitų. O kadangi esame maža tauta, būtent mes ir privalome taikytis prie didesniųjų, o ne atvirkščiai. Išlikimo savi pradžia turi būti mažųjų Lietuvos piliečių lavinimas. Bene vienintelė sritis, kurioje galime išlaikyti savo identitetą, yra kultūra.

Tačiau suvienodėjimo peilis pjauna ir mūsų kultūrą. Dabar, žvelgiant į vienos šalies menininkas kūrė šį darbą. Nes nūdienos mene irgi yra įsivyravęs kosmopolitizmas. Nes viskas įgauna komercinę reikšmę. Norint parduoti kokį nors meno kūrinį Europoje siekiama, kad jis atitiktų Europos standartus. Derinantis prie Europos standartų tenka atsakyti savitų, kartais net pagrindi-

nių dalykų. Taip perimamas svetimas paviršius, o vidinis turinys tarsi pamiršamas. Taip šiais laikais uždirbami pinigai.

- MŪSŲ valstybė būtų sau rudasi garbinga vietą pasaulio didžiųjų, JŲ valstybė atlieka patarnautojo vaidmenį.

- MŪSŲ valstybė tikrai galėtų rasti garbingą vietą po saule - viskas priklauso tik nuo pateikimo. Kiek teko pastebėti, lietuviai neturi savo ryškaus veido. Ne todėl, kad mes esame neįdomūs ar neturime ką parodyti, o todėl, kad žmonės nesivargina deramai pristatyti savęs ir savo valstybės svečiose šalyse. Visi mūsų šalies piliečiai, trumpam ar ilgiam laikui išvykę į užsienį, turėtų elgtis kaip Lietuvos ambasadoriai, pasakoti užsieniečiams apie Lietuvą. Ir to garso visiškai užtektų, nereikėtų išleisti jokių milijonų Lietuvos įvaizdžiu kurti. Pats išvažiavęs į užsienį pasakojo ten sutiktiems žmonėms, kokio ta Lietuva, ką mes darome, kaip mes gyvename. Pasakodamas apie Lietuvą į menininkų plenerus Šiauliuose esu prisikviėtas ne vieną užsienietį iš Čilės, Vokietijos, Didžiosios Britanijos, Olandijos ir kitų valstybių. Nes, išgirdus pasakojimą apie Lietuvą, jiems tampa įdomu atvažiuoti čia ir pamatyti mūsų šalį savo akimis. Ne valstybės dydis lemia jos įdomumą, o unikalios vertybės, tai, kokie grynuliai mes esame. Turint omenyje, kad šiuo metu lietuvių, išvykusių į užsienį, yra gal net per daug, garšas apie Lietuvą iš jų lūpų galėtų skliti itin plačiai. Jei šių lietuvių širdyse degtų pasididžiavimas savo tėvyne, gyvas jų žodis būtų pati geriausia reklama mūsų šaliai visame pasaulyje. Nes jokia reklama, kai garsiai šaukiama ar daug į ją investuojama, nepranoksta informacijos apie šalį, gaunamos iš pirmų lūpų.

- MŪSŲ valstybėje viešojoje erdvėje vyratų lietuvių kalba, JŲ valstybėje labiau nei tarybiniais metais rusų dominuoja anglų kalba.

- Lietuvių kalba kuo toliau, tuo labiau paprastėja ar net prastėja. SMS žinučių ar elektroninių laiškų rašymas nelietuviškais rašmenimis, nukandziotomis galūnėmis ir įvairiais simboliais tikrai neturina mūsų kalbos. Anglų kalba, žinoma, yra reikalinga, bet ji neturi tapti pagrindine kalba MŪSŲ valstybėje. Manau, svarbiau yra ne tai, kaip kalbi, o tai, ką kalbi. Pasakyti daug galima ir piešiniiais. Teko stažotis Vokietijoje. Anglų kalba ten susikalbėti įmanoma ne su visais, todėl bendravome piešiniiais. Pilni sąsiuviniai liko pripiešti mūsų pokalbių.

- MŪSŲ valstybėje kariai saugotų mūsų Tėvyne, JŲ valstybėje vykdomas Vašingtono užsakymas.

- Kiek galima spręsti iš to, kas vyksta

Specialus dienraščio "Respublika" priedas

M.Gaubas: "MANO Valstybėje kiekvienas žmogus jaustųsi reikalingas"

Šiaulių miesto kultūros centro "Laiptų galerija" direktorės pavaduotojas Martynas GAUBAS tiki, kad ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMAS pajėgus sulaužyti įsienėjusius ir Lietuvai žalingus stereotipus. Menininko manymu, MŪSŲ valstybe Lietuva taps tik tada, kai kiekvienas šalies pilietis jausis jai reikalingas.

- Kiekvienas Lietuvos pilietis turėtų būti svarbus. Kiekvienas kažką sugeba, tačiau šandieninė situacija tokia, kad dažnas žmogus Lietuvoje jaučiasi nereikalingas, dėl to ir išvažiuoja. Jei patys daugiau kreiptume dėmesį į žmones ir juos palaikytume, viskas kitaip ir klostytųsi. Pavyzdys iš Švedijos - ten kokia močiutė per naktį sugalvoja būti menininke, nusiperka akvarelės, sukuria darbų, tada visa miestelio bendruomenė ja didžiuojasi, pristato atvykusiems užsieniečiams. O Lietuvoje žinai net ne vieną profesorių, kuris visą gyvenimą yra paskyręs menui, tačiau vietoj pripažinimo sulaukia paniekos. Galbūt dėl to kaltas lietuviškas pavvydas: visi vienam katilė verdame, tačiau, užuot padėję, tempiame kitus į dugną. Visi yra pavargę nuo kovos lygioje vietoje, kur tos kovos ir neturėtų būti. Jei taip nesielgtume, nereikėtų ir važiuoti į kitas šalis, ypač žinant, kad visaverčiais jų nariais niekada netapsime.

- O kokia būtų JŪSŲ PATIES valstybė? Kuo ji skirtųsi nuo JŲ valstybės?

- Aš ir gyvenau savo susikurtoje valstybėje. Kai pavargsti nuo tų dalykų, kurie dabar vyksta Lietuvoje, norisi būti uždaresniam, gyventi kitokią gyvenimą savo susikurtame vidiniame pasaulyje. Norėčiau, kad MANO valstybėje visi žmonės jaustųsi laisvi ir reikalingi. Kad kuo mažiau veiktų visokie aparatai, kuriuose esi tik mažas ir nieko nelemiantis sraigtelis. Nuoširdžiausi ir paprasčiausi žmonės dabartinėje Lietuvoje yra palikti susiformavusios piramidės apačioje. Svarbiausi mano valstybės pamatai būtų švietimo sistema ir kultūra - jeigu šios pagrindinės vertybės nėra tvirtos, tai taip ir išena, kad gyvename tokioje šalyje, kokioje dabar ir gyvename. Kad šios vertybės išbalansuotos, tai ir valstybės kaip melės ant svetimų nelaimių pastatyti neįmanoma.